

عظیم ترین ثمره زندگی ایشان، رهبری انقلابی بزرگ بود همچنان که **آیت الله خامنه ای** در این باره فرمود:
((این انقلاب کجای جهان بی نام او شناخته نیست.))

یک روز پس از ارتحال امام، **مجلس خبرگان رهبری**، **آیت الله خامنه ای** را با توجه به ویژگی های بیان شده برای رهبر در قانون اساسی، به **رهبری انقلاب برگزید**. **آیت الله خامنه ای** همواره بر **حفظ و تداوم آرمان های انقلاب اسلامی** و راه امام خمینی **تأکید داشته** و در این زمینه گام های **مؤثری** برداشته اند.

درس ۱۷ فرهنگ

فرهنگ، شیوه زندگی

به طور کلی، **فرهنگ** یک جامعه* **شیوه زندگی** آن جامعه است. افراد یک جامعه برای زندگی در کنار هم از شیوه های **مشترکی** استفاده می کنند. آنها در **چگونگی برقراری ارتباط با یکدیگر**، آداب و رسوم و **پوشاک** و تغذیه، باورها و اعتقادات، **قوانین و مقررات**، نحوه استفاده از **محیط طبیعی** و ... **اشتراکاتی** با هم دارند.
جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید.

فرهنگ آموختنی است

فرهنگ پدیده ای آموختنی است! یعنی از طریق **ژن** به ارث نمی رسد بلکه از راه **آموزش و تربیت** از نسلی به نسل دیگر **منتقل** می شود. به همین دلیل، فرهنگ را **آگاهی و اندیشه** مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند مورچه ها و زنبورها نیز با هم زندگی می کنند اما **فرهنگ** ندارند؛ چرا؟
فرهنگ در جریان (فرایند) اجتماعی شدن آموخته می شود.

اجتماعی شدن یا جامعه پذیری: اجتماعی شدن **فرایندی** طولانی مدت از **تولد تا آخر** عمر است که افراد از طریق آن، **زندگی** در جامعه را می **آموزند** و خود را با آن **منطبق** می کنند. **اجتماعی شدن** فرایندی بسیار مهم در زندگی است؛ زیرا **بدون** آن، افراد نمی **توانند** به زندگی در **جامعه** ادامه دهند در یک جامعه، هر فرد **عقاید** و **باورها**، **رسوم**، **قوانین** و حتی **شیوه ابراز احساسات و هیجانات** را از دیگران می **آموزد** و به افراد دیگر **یاد** می دهد. اجتماعی شدن علاوه بر اینکه نیازمند است، سبب **تداوم حیات** جامعه نیز می گردد فرایند اجتماعی شدن، **نخست** در **خانواده** رخ می دهد. **خانواده اولین و مهمترین کانون اجتماعی شدن فرد است.** پدر و مادر به کودک **یاد** می دهند که چه چیزهایی خوب و چه چیزهایی بد هستند. به عنوان مثال، کودک در **خانواده یاد** می گیرد: **چطور صحبت کند**، چگونه غذا بخورد و در **نشست و برخاست** چه آدابی را رعایت کند، چگونه به **مهمان ها سلام** و تعارف کند، یا پاهایش را جلوی افراد بزرگتر دراز نکند. همچنین یاد می گیرد چگونه **عبادت و دعا کند** و در مراسم مختلف، مثل **جشن ها یا عزاداری ها** چگونه رفتار کند.

با بزرگتر شدن فرد، علاوه بر خانواده، رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند. این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و... ادامه پیدا می کند.

در فرایند اجتماعی شدن، اجزا یا لایه های فرهنگ یعنی نمادها، هنجارها، ارزشها و عقاید آموخته می شوند و به افراد دیگر انتقال می یابند.

لایه های فرهنگ

جنبه های مختلف یک فرهنگ را می توان به لایه های یک پیاز تشبیه کرد. برخی از این لایه ها خارجی یا بیرونی هستند؛ مانند نمادها و هنجارها. معمولاً وقتی با جامعه ای روبه رو می شویم، نخست اشکال ظاهری فرهنگ آن را درمی یابیم، اما اگر زندگی مردم آن جامعه را بیشتر و دقیق تر بررسی کنیم، به جنبه های عمیق تری از فرهنگ آنها پی می بریم. ارزشها و عقاید، لایه های عمیق تر فرهنگ هستند.

نمادها :

نماد نشانه یا نماینده یک چیز دیگر است به طوری که با دیدن آن یاد آن چیزی می افتیم برای مثال علامت «؟» نماد پرسش است هر جامعه ای برای انتقال مقصود و معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کنند.

زبان گفتاری و نوشتاری، تصاویر، بناها، نوع پوشاک و همه اشیا و دست ساخته های انسان و همچنین برخی رفتارها نقش نمادین دارند.

هنجارها

هنجارها، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر، به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می گویند. هنجارها در واقع همه عادت ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات (قوانین ازدواج، قوانین خرید و فروش، قوانین عبور و مرور و...) را در برمی گیرد.

در هر جامعه مجموعه ای از هنجارها وجود دارند که عموم افراد از آنها پیروی می کنند. مهم ترین دلایل پیروی از هنجارها، اعتقاد به آنها یا حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات است. اگر افراد از هنجارها یا شیوه های

مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند، مجازات می شوند. این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوزخند، تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن یا مجازات های رسمی و قانونی باشد.

برای مثال، فرض کنید در کشور ما فردی در مجلس عزا لباس قرمز بپوشد و بخواهد لطیفه بگوید یا در یک مهمانی، یک نفر پیش از ورود سایر مهمانان و میزبان سر سفره یا میز بنشیند و با عجله شروع به غذا خوردن کند یا دانش آموزی هر وقت بخواهد وارد مدرسه شود و از آنجا بیرون برود یا فردی در ایام ماه مبارک رمضان تظاهر به روزه خواری کند یا فردی اتومبیل خود را در پیاده رو پارک کند.

ارزشها و عقاید

ارزش یعنی اینکه اموری را خوب، مطلوب و مثبت تلقی کنیم. هر فرد یا اعضای هر گروه و جامعه، **اموری** را با ارزش می دانند و امور دیگری را **ناپسند** تلقی می کنند افراد بر اساس ارزش هایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل می کنند. برای مثال فردی که حفظ محیط زیست **برایش یک ارزش** است، تلاش می کند به حفظ محیط زیست کمک کند. چنین فردی در مصرف منابع آب و برق صرفه جویی می کند، زباله ها را از هم تفکیک می کند، در هنگام سفر به همراهانش تأکید می کند از پخش کردن زباله و پلاستیک در طبیعت خودداری کنند و حتی ممکن است با گروهی که آنها نیز حفظ محیط زیست را ارزش می دانند به جمع آوری زباله ها در طبیعت بپردازد.

ارزش های دینی، انسانی، و اجتماعی آن دسته از ارزش ها هستند که همه ی انسان ها یا البته افراد یک جامعه آن را خوب و مطلوب می دانند مانند شجاعت، صداقت، کمک به دیگران، حمایت از مظلوم، احترام به سالمندان و دفاع از وطن. یکی از عوامل مهمی که در شکل گیری ارزش ها موثر است عقاید دینی است برای مثال صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان یک ارزش است و این ارزش ناشی از اعتقادی است که ما به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او داریم.

برای ما که مسلمان هستیم اعتقادات اسلامی ملاک است که با آن هنجارها و ارزش ها را می سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری دارند می پذیریم.

هویت

درس ۱۸

هویت: